

Jongeren en vakbeweging

Je wilt wat

Het ziet er niet best uit voor jongeren. En ook de vakbeweging geeft niet veel hoop. Een basisinkomen zou uitzicht kunnen bieden. Maar daar willen nog weinig bonden van weten. En de vakbeweging kan er ook moeilijk van loskomen dat ze er alleen is voorde werknemers. De jongeren raken steeds verder van 'onze' samenleving verwijderd. Ze willen wel wat, maar krijgen niks.

Jongeren van nu zijn ouderen van straks.

Jongerenwerk bij de nederlandse vakbeweging is bepaald geen werk waar je makkelijk moed uit put. Je timmert wel aan de weg. Probeert op alle mogelijke manieren nieuwe jongeren te bereiken. Dat lukt maar mondjesmaat. Vreemd, zou je zeggen. Want er zijn jongeren genoeg in Nederland. Als je die wat te bieden hebt, moet je ze toch ook kunnen bereiken. Maar daar zitten vooralsnog een heleboel haken en ogen aan. Dat heeft alles te maken met de vakbeweging zelf. Maar ook met de samenleving in haar geheel. En voor wie daar misschien anders over denkt: het is niet zomaar een probleem. De jongeren van nu zijn de ouderen van straks. Hoe kijken zij straks tegen de wereld aan? Als ze niet weten wat een behoorlijk inkomen is? Als ze niet weten wat werken is? En als ze niet geleerd hebben om gezamenlijk voor hun belangen op te komen? Dan wordt de wereld er niet vrolijker op. Maar je zou bijna vrezen dat dat de prijs is die we met z'n allen moeten gaan betalen.

Recht van de sterkste

Werk en het gezin als hoeksteen van de samenleving. Daar is het in Nederland al jaren om te doen. Het is de kroon op het werk van mensen als Van Agt en Lubbers. Wie niet werkt, telt niet mee. Die is sluitpost van de begroting. En het gezin is een groot goed. Ouders moeten vervolgens zorgen voor hun nakomelingen. Ook al zijn dat al lang 'oudere' jongeren. En ook al komen die er op die manier nooit toe om zelfstandig een eigen bestaan op te bouwen. En dan hanteren die haagse heren, want het zijn voornamelijk heren, nog een ander mooi principe. Dat is het simpele recht van de sterkste. Het lijkt de evolutie-theorie van Darwin wel. Doordat alleen de sterksten

foto Chris Pennarts

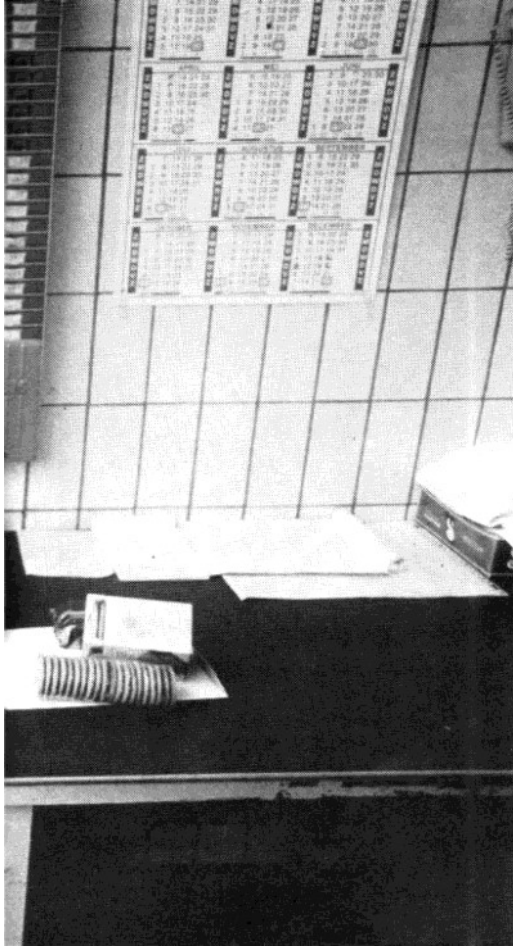
Als je geld of inkomen hebt, kun je zorgen dat je meetelt. Met een mooie baan kun je ook aanzien verdienen. Zo werkt dat in Nederland. Heb je dat niet, ook al wil je het wel? Dan kun je het schudden. Sta je aan de kant. Dat geldt voor steeds meer jongeren in Nederland. En er verandert niks. De groep wordt alleen maar groter. Geld of een baan zit er niet in. Want banen zijn er niet. En Lubbers en de zijnen besteden hun geld elders. Nu willen ze weer 340 miljoen bezuinigen op uitkeringen voor jongeren.

overleven heeft de 'groep' meer mogelijkheden om in de toekomst te overleven. Het is een simpele 'struggie for life'. Als je maar vecht voor je bestaan, word je wel sterk. En je hoort er bijna achteraan zeggen: wie zijn best doet, komt er wel. Met name bij de VVD denken ze zo. Maar ze staan er niet bij stil dat er niet voor iedereen mogelijkheden zijn. In ieder geval is er niet voor iedereen werk. Er zijn anderhalf miljoen mensen die werk zoeken. En misschien 70.000 banen. Krijgen jongeren zo, zonder ervaring ook nog, ooit ergens een kans? Maar ja, nogal wat mensen kijken alleen naar zichzelf. Zij hebben het gered. En daarom zou ieder ander het ook moeten kunnen. Was de wereld waarin wij leven maar zo mooi dat dat ook kon, denk ik dan.

In no-time naar de bijstand

De hoeksteen van de samenleving en het recht van de sterkste hebben in ieder geval hun tol geëist. In de jaren

zeventig waren de uitkeringen nog behoorlijk. Geen vetpot. Maar je kon ervan rondkomen. En als je zuinig was, kon je er voorzichtig een zelfstandig bestaan mee opbouwen. Sinds 1982 is dat anders. De jeugdlonen zijn meerder malen verlaagd. Net als de weddes voor militairen. En het recht op uitkeringen is aangepast. Jongeren vliegen op die manier in no-time naar het bijstandsnivo. En dat is voor veel mensen nog veel minder dan het minimum. Want ook die bijstand is aangevreten door mensen die denken dat alle oplossingen voor financiële problemen bij de laagste inkomens moet zoeken. Waarbij ze overigens voorbijgaan aan een voor de hand liggend economies denken. De laagste inkomens geven het grootste deel van hun geld uit aan eten en drinken. En kopen andere dingen om in leven te blijven. Ze houden op die manier de economie draaiend. Terwijl mensen met hogere inkomens juist een veel groter deel van hun

geld aan luxe goederen uitgeven. Of het zelfs oppotten. Aan die tweede groep mensen heeft de samenleving economies niet veel meer te verdienen. Maar die groep die alles uitgeeft, is de motor van de, samenleving. Als je hen méér in plaats van minder zou geven, zou dat de economie alleen maar beter laten draaien. Want als er meer producten worden verkocht, is er meer werk. Wordt er meer geld verdiend door ondernemers, dan kun je mensen ook weer meer inkomen geven. We hebben toch geleerd dat het zo gaat?

Deeltijdbaantjes

Maar terug naar waar ik het over had: zo gaan de kabinetten Lubbers er niet mee om. Nu niet, en ook niet in de toekomst. Met zorgzame blik plukken ze voorzichtig de laatste veren van een bijna kale kip. De bijstand is verlaagd. En er staat een nieuwe ronde met bezuinigingen voor de deur. Op de uitkeringen moet weer 340 miljoen gulden worden binnengehaald. Je kunt niet zeggen dat bezuinigen op jongeren de overheid niets oplevert. Er zijn gewoon heel veel jongeren. Dus als die allemaal een klein bedrag inleveren, heb je al snel heel wat geld bij elkaar.

maar krijgt niets

Maar het probleem waar je dan mee komt te zitten, wordt voor het gemak maar even vergeten. De jeugdwerkloosheid is heel groot. Met een hoogtepunt in de jaren 1983 en 1984. De regering doet daar in feite niks aan. Het is niet veel erger geworden lijkt het: de werkgelegenheid onder jongeren is net zo groot als in 1983. Maar je moet niet kijken waar jongeren aan het werk zijn. Of hoe het cijfer tot stand komt. Volwaardige banen met een behoorlijk salaris zijn er nauwelijks. Het zijn allemaal deeltijdbaantjes tegen een minimaal inkomen. En zonder veel garanties voor de toekomst. De meeste jongeren laten het daar helemaal niet op aankomen. Die beïnvloeden de hoogte van het cijfer op een andere manier: ze blijven gewoon wat langer op school. Er is nog steeds een hele grote groep die geen werk heeft en het ook nooit dreigt te krijgen. Dat zijn de langdurig werklozen van tussen de twintig en dertig jaar. Mensen die nog nooit gewerkt hebben. In het gunstigste geval hebben ze een andere invulling aan hun leven gegeven. Ze rooien het wel zonder betaald werk.

Basisinkomen

Het woord werk. Ook ik schrijf het steeds op. Je krijgt het gevoel alsof je over het heiligste-van-het-heilige praat: zo belangrijk hebben we dat werk gemaakt. Maar voor veel jongeren gaat het gewoon om een eentonige, saaie en onzekere dagvulling. Ze werken met een afroepkontraakt. Hebben tijdelijk werk. Zijn aan de slag via een uitzendburo. Kunnen een tijdje aan de slag via een jeugd-werkplan. Als ze geluk hebben heet het niet alleen een 'jeugdwerkgarantieplan', maar krijgen ze ook nog echt de zekerheid op vast werk. Ze blijven met hun werk en inkomen in ieder geval aan de onderkant van de samenleving hangen. Voor een behoorlijke baan met fatsoenlijk inkomen moet je opleiding hebben. Een MBO-opleiding, of nog hogere scholing, dat geeft je wat hoop voor de toekomst. Maar waarom is het allemaal in godsnaam gericht op werk? Is er dan geen leven zonder dat begrip dat werk 'mensen zou adelen'? Nee, zou je zeggen als je de meeste mensen hoort. Het

zit er diep ingestampt: *wie niet steelt of erft, zal werken totdat ie sterft.*

Maar je kunt er ook anders over denken. Dat doet de Voedingsbond FNV bijvoorbeeld.

Die bond is voorstander van een basisinkomen. En met hem zijn er nog een heleboel klups die er ook zo over denken. Zoals de PPR. En de Industrie- en Voedingsbond CNV. Om maar twee groten te noemen. Zij hebben zich verzameld in de Werkplaats Basisinkomen. Doelstelling: een behoorlijk inkomen, los van het feit of je werkt. Niet zo'n gekke gedachte als je erbij stil staat. Het maakt mensen vrijer. Dwingt ze niet tot het doen van rotwerk. Werkgevers moeten werk aantrekkelijker maken om er mensen voor te krijgen.

Atv in grote stappen

Dat basisinkomen zou, volgens de Voedingsbond FNV, gepaard moeten gaan met verdeling van het werk dat er wel is. Iedereen die wil werken, heeft recht op zijn of haar deel van het werk dat er is. Dat betekent arbeidstijdverkortening in grote stappen. Misschien verricht iedereen dan straks nog maar twintig uur betaald werk.

Een basisinkomen geeft mensen niet alleen de mogelijkheid om economies zelfstandig te leven. Het is ook een deel van de oplossing van een heleboel andere problemen. Zoals de jeugdwerkloosheid. En de kijk van jongeren op de samenleving. Bij die grote stappen arbeidstijdverkortening is er dus ook werk voor hen. Maar ook een andere stap zou nu al heel wat opleveren voor jongeren. Als meer mensen zouden geloven in een 'basisinkomen', ook al is het er (nog) niet. Dan zouden ze ook anders aankijken tegen mensen die geen betaald werk hebben. Dus ook tegen jongeren. Het aanzien dat je hebt als mens, is dan niet meer afhankelijk van de vraag of je betaald werk hebt. Dat zou voor de positie van jongeren al een flinke stap in de goede richting zijn.

Bondsjongerenwerk als prioriteit

De wereld verandert langzaam. Dat geldt niet in de laatste plaats voor de vakbeweging. Bonden slagen er maar nauwelijks in jonge mensen aan te spreken. Dat is te verklaren. Van ouds-

her kiest de vakbeweging voor werkende mensen. Meer en meer houdt zij zich ook bezig met mensen met een uitkering. Dat moet ook wel: zo'n 25 procent van de leden leeft van een uitkering. Maar de meeste jongeren zijn een verhaal apart. Ze werken soms. En leven soms van een uitkering. Ze zijn in geen van beide 'hokjes' in te delen. En het is ook niet duidelijk bij welke bond ze thuishoren. De ene week of dag werken ze via een uitzendburo bij een vervoersbedrijf. Terwijl ze even later een tijdelijk kontrakt hebben bij een zuivelfabriek. Het enige wat die mensen gemeen hebben, is dat ze jong zijn. Maar bij welke bond kunnen ze terecht? En wat kan die klup voor hen doen?

Dat is een moeilijk probleem. Een zaak die de vakbeweging tot nu toe ook niet echt blijkt te kunnen oplossen, ieder bondje gaat zo zijn eigen weg. Er gebeurt wel wat op 'centraal' nivo. Wat dat betreft is de oprichting van de Jongerenraad van de FNV een stap in de goede richting. Maar er moet eigenlijk veel meer gebeuren. De jongeren, die voor een groot deel tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden 'inhangen', moeten gericht worden

benaderd. Binnen de FNV moet er speciaal plek voor hèn worden gereserveerd. Een plek waar ze inspraak hebben en zich op hun plaats voelen. Er gebeurt nogal wat voor jongeren in de vakbeweging. Iedere grote bond heeft tenminste een beleidsmedewerk(st)er die zich met jongerenwerk bezighoudt. Zoals ik bij de Voedingsbond FNV. En een ander bij bijna iedere andere FNV-bond. Vervelend is wel dat het voor veel bestuurders niet vanzelfsprekend deel is van hun werk. En dat zou wel moeten. In het belang van jongeren. Maar ook in het belang van bondsbestuurders zelf. Want het voortbestaan van de vakbeweging in de toekomst zou toch ook hun zorg moeten zijn? Meer mensen zouden zich daarom inhoudelijk bezig moeten houden met het 'bondsjongerenwerk'. En om te beginnen zouden de verschillende jongerenwerkers meer met elkaar aan de slag moeten. Zodat niet een ieder keer op keer hetzelfde wiel uitvindt. Samenwerking moet meer zijn dat wat je tesamen in te brengen hebt. Echt samen dingen doen betekent dat één plus één drie is. Maar zover is het nog niet, helaas.

Mieke Steenbergen
(Jongereensekretaris Voedingsbond FNV)